

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

УДК 373.3.016.018.43:811+821

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.29>

Н. С. ДМИТРЕНКО

викладач словесних дисциплін,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради,

м. Луцьк, Україна

Електронна пошта : nataliyadmytrenko000@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8614-7606>

О. М. СТОЛЯРЧУК

викладач словесних дисциплін,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради,

м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: olgastolarchuk546@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5778-1608>

М. А. ФЕДОРЕЦЬ

викладач іноземних мов та методики навчання,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради,

м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: mfedoretc@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2990-4340>

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У рамках нової парадигми системи освіти України визначено, що основним завданням діяльності суб'єктів освітнього процесу є формування ключових і предметних компетентностей школярів. Сучасні фахівці освіти повинні мати у своєму інструментарії компетентісно орієнтовані технології, засоби й методи їх використання, спрямовані на вироблення життєво важливих умінь і навичок.

Стаття присвячена викладенню одного з актуальних питань організації освітнього процесу початкової школи України, а саме особливостей формування комунікативної компетентності учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі (навчання грамоти (1 клас), української мови й літературного читання (2–4 класи), іноземної мови (1–4 класи)) в умовах дистанційного навчання через пандемію коронавірусу.

У роботі здійснено аналіз та узагальнення практичного досвіду вчителів початкової освіти щодо формування ключових і предметних компетентностей учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, з одного боку, і створення мобільного освітнього середовища в умовах карантинних обмежень, з іншого боку. Запропоновано розробки методичного інструментарію для забезпечення ефективного навчання учнів початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі в цілому, і комунікативних (рідномовної та іншомовної) компетентностей зокрема. У статті представлено перелік цифрових ресурсів, сучасних педагогічних технологій, методів, засобів навчання та оцінювання, особливості планування та проведення онлайн-уроків, які уможливають ефективність організації освітнього процесу в умовах пандемії.

Авторами особливо акцентовано на кардинальній зміні діяльності педагогів і школярів, зумовлену активним використанням цифрових ресурсів та інноваційних освітніх технологій в умовах дистанційного навчання. У режимі офлайн спосіб навчання, передачі знань і набуття життєво необхідних умінь і навичок є планованим і керова-

ним учителем безпосередньо, і від нього залежать результати успішності учнів. У режимі онлайн першочергової важливості набуває роль учня, адже тут переважає самостійність, автономія, саморегуляція освітньої діяльності. Учитель, навчаючи предметів мовно-літературної галузі, виконує функції наставника-консультанта, тьютора, координатора пізнавальної діяльності, а учні стають активними учасниками динамічного процесу навчання, що забезпечує продуктивну імплементацію впровадження комунікативно-діяльнісного підходу до опанування предметних знань та умінь.

Ключові слова: комунікативна компетентність, інноваційні технології навчання, дистанційне навчання, цифрові ресурси, суб'єкт освітнього процесу, мовно-літературна освітня галузь, рідномовна й іншомовна освіта.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням Нової української школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на ключові компетентності, зокрема формування ініціативної, інтелектуальної, творчої, самостійно мислячої особистості, яка вміє успішно реалізувати свій потенціал у різних сферах діяльності, спроможна вільно і досконало володіти мовою як засобом спілкування і пізнання навколишнього світу. З огляду на актуальність проблеми формування комунікативної компетентності молодших школярів технології навчання повинні мати в своєму інструментарії компетентнісно орієнтовані засоби і методики їх використання, спрямовані на вироблення життєво важливих умінь і навичок: критично оцінювати отриману інформацію, приймати виважені рішення, брати участь в дискусії для вироблення спільних дій, відшуковувати різні способи вирішення завдань, швидко реагувати на виклики, досягати успіху на основі засобів комунікації [Державний 2018].

Аналіз попередніх досліджень. Як свідчить аналіз науково-методичних джерел, проблема формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів у процесі опанування рідної мови та іноземної мови завжди привертає увагу науковців. Значний внесок у її розроблення належить В. Бадеру, О. Біляєву, Т. Ладжинській, Л. Мацько, В. Сухомлинському, К. Ушинському, О. Хорошковській та іншим. Проблемам культури спілкування присвятили праці Н. Бабич, І. Білодід, Н. Бордовська, Л. Булаховський, Б. Бурлесон (В. Burlson), С. Вілсон (S. Wilson), С. Єрмоленко, М. Жовтобрюх, А. Коваль, І. Кондратюк, О. Леонт'єв, І. Максимова, Л. Мацько, В. Мельничайко, А. Михальська, Ю. Пасов, М. Пентилюк, В. Русанівський, Л. Шипиліна та інші.

У центрі їхніх розвідок теоретичні і практичні аспекти мовленнєвої діяльності як галузі

мовознавчої науки, пов'язаної з психологією і стилістикою, вихованням мовленнєвої особистості. Ф. Бацевич, О. Вовченко, О. Петрашук, Т. Стеченко пов'язують комунікативний підхід до навчання мови (рідної чи іноземної) з рівнем сформованості міжособистісного досвіду. Упровадження в освітній процес сучасних технологій є предметом досліджень І. Абрамова, Н. Анікеєва, Н. Борисова, А. Вербицького, Ю. Ємельянова, Р. Мильруд та інших [Мильруд 2000]. Академік М. Вашуленко, наголошуючи на сенситивності молодшого шкільного віку щодо формування комунікативної компетентності, зазначає, що комунікативні вміння і навички, набуті в початковій школі, не тільки забезпечують основу подальшого навчання і виховання підлітків та молоді, а й значною мірою визначають якості практичної, громадської і професійної діяльності дорослої людини [Вашуленко 2018 : 3].

Пандемія коронавірусу спричинила необхідність адаптації системи освіти до реалій життя в умовах карантинних обмежень, загострила нагальну потребу впровадження в освітній процес інноваційних технологій, стимулювала термінове опанування цифрових технологій, пошук нових рішень та форм організації процесу навчання і виховання школярів загалом і зокрема, у процесі опанування предметів мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі. Тому доводиться констатувати гостру потребу в ґрунтовних теоретичних дослідженнях щодо специфіки освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, а також вироблення методичного інструментарію (цифрові ресурси, інноваційні технології, засоби навчання та оцінювання) забезпечення ефективного формування ключових компетентностей учнів початкових класів.

Мета статті – узагальнити практичний досвід педагогів початкової школи щодо формування комунікативної компетентності учнів початкових класів у процесі опанування пред-

метів мовно-літературної освітньої галузі в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Дистанційна форма навчання передбачає організацію освітнього процесу з живим онлайн-спілкуванням, коли в призначений час учитель організовує відеоконференцію або спілкування в чаті з учнями, а також віддалене навчання, розтягнуте в часі, коли, використовуючи певні цифрові інструменти, вчитель створює платформу для самостійного навчання учнів [Ткаченко 2020]. Проведене нами дослідження умов дистанційного навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі у закладах загальної середньої освіти №№ 1, 4, 18 м. Луцька продемонструвало, що метою педагогів є перезавантаження системи початкової освіти, вироблення нової методології роботи з учнями та батьками, забезпечення результативності навчання із збереженням фізичного і психічного здоров'я учасників освітнього процесу.

Як свідчить досвід фахівців початкової школи, ефективність процесу дистанційного опанування предметів мовно-літературної галузі (навчання грамоти, українська мова, літературне читання, іноземна мова) забезпечують цифрові ресурси Moodle, Google-клас, GoogleMeet, Discord, Zoom, LearningApps.org, YouTube, Hangouts, Google Suite for Education; курси платформ Prometheus, EdEra; канал Міністерства освіти і науки України «Всеукраїнська школа онлайн» та інші [Про організацію 2021].

Педагоги наголошують на зручності вищевказаних сервісів для забезпечення оптимальних умов освітнього процесу, ефективної комунікації між учителями, батьками і дітьми. Зокрема, онлайн-сервіси LearningApps.org, Kahoot, ClassDojo використовуються вчителями для створення інтерактивних індивідуальних завдань для учнів. Наприклад, під час вивчення теми «Буква «Д»» (1 клас) школярі отримують завдання: розподілити слова в три колонки (літера на початку, в середині, в кінці слова). При опрацюванні теми «Звуки та букви» (2 клас, закріплення вивченого) пропонується завдання: «Погляньте на зображення тварин, у всіх вас вони різні (качка, сорока, заєць, дельфін, індик, поросся, кінь). Назвіть їх, визначте, в яких словах менше звуків, ніж букв, та намалюйте звуко-буквену модель цих слів». Педагог

може обрати вправи для навчання рідномовної чи іноземномовної лексики, граматики з переліку вже створених або створити власні за шаблоном. Такі вправи дають змогу швидко перевірити вивчений матеріал; перевагою є те, що кожен учень отримує індивідуальне завдання.

Сервіси Visage, Prezi дозволяють створювати і демонструвати інтерактивні презентації з іноземної мови, української мови та літературного читання. Головні переваги сервісу: інформація проілюстрована різноманітними матеріалами (картинками, діаграмами, фото, а також аудіо- та відеоматеріалами), враховуючи вікові особливості учнів молодшого шкільного віку. Наприклад, дидактична гра «Допоможемо Незнайкові» (1 клас, етап закріплення вивчених писаних букв). Завдання: «Сьогодні Незнайко загубив елементи деяких букв і не може їх пригадати. Давайте відновимо літери». Діти бачать елементи букв, вони повинні їх відновити на екранах планшетів чи інших мобільних пристроях.

Сервіси Onetestpad, Google-форми, Online Test Pad забезпечують дієвий моніторинг навчальної та пізнавальної діяльності учнів. Зокрема, для визначення рівня знань, умінь і навичок з теми «Речення» учням пропонуються тести. Відповідь учні обирають із встановленого набору варіантів.

Особливістю платформи Google Class є простота використання як для педагогів, так і учнів. Учителеві необхідно створити клас, надіслати код дітям і додавати відео з поясненнями і консультації тим, хто цього потребує. Проте, як свідчить практичний досвід, створити обліковий запис та приєднатися до класу, проконтролювати вчасне виконання завдання, учням початкової школи повинні допомагати батьки. Тому в умовах карантинних обмежень, наголошують представники педагогічної спільноти, особливо зростає роль батьків як суб'єктів дистанційного навчання, і надзвичайно важливе значення має налагодження та підтримання зворотного зв'язку і конструктивної комунікації між учасниками освітнього процесу, які спільними зусиллями забезпечують досягнення результатів навчання, визначених державними стандартами освіти [Про організацію 2021].

Формуючи розклад занять на час дистанційного навчання, найбільш доцільно комбінувати

різні режими взаємодій: синхронний, асинхронний, з використанням як доступних підручників, посібників, робочих зошитів, так і онлайн-ресурсів та сервісів. Вчителі рекомендують спільно з учнями та їхніми батьками випрацювати «Кодекс поведінки» – правила організації дистанційного навчання. Варто пам'ятати, що не всі діти можуть бути присутніми на відеоконференції, робити онлайн-тести, переходити на матеріали за посиланнями, тому можна застосовувати роботу з підручником – дати завдання і перевірити їх у телефонному режимі; потрібно бути постійно на зв'язку з дітьми за допомогою групи у Viber чи Telegram або зателефонувати [Павлюк].

Особливості структури уроків мовно-літературної освітньої галузі під час дистанційного навчання в початкових класах, як засвідчує досвід, зумовлені непередбачуваністю та неможливістю проконтролювати уважність усіх учнів. Щоб стимулювати різнобічну діяльність школярів і задовольняти інтереси учнів під час уроку, педагог повинен добирати навчальний матеріал відповідно до програми для кожної вікової групи, враховуючи пізнавальний зміст, ступінь складності завдань і дій.

При плануванні структури і змісту онлайн-уроку варто спиратися на результати досліджень науковців щодо формування комунікативних навичок і передбачати для кожного з видів мовленнєвої діяльності найбільш оптимальний проміжок часу: аудіювання – до 45% часу уроку, спілкування у форматі діалогу – до 30%, читання – до 15%, письмо – до 10% [Humeniuk 2021].

На думку педагогів, найбільш оптимальним варіантом он-лайн уроку є відеоконференція у сервісі Zoom. Для синхронної роботи рекомендується використовувати онлайн-дошку, де вчитель залишає завдання, а діти – відповіді. Прикладом такої дошки може бути сервіси Lino чи Google Jamboard, що дозволяє прикріплювати яскраві стікери та формувати з них ментальні мапи чи логічні ланцюжки. Інший вид роботи – яскраві шаблони для заповнення у сервісі Padlet. Під час уроку діти можуть вписувати у відповідні поля почуту інформацію або створювати власні картки-тренажери.

Орієнтовна структура онлайн-уроків мовно-літературної освітньої галузі передбачає певні етапи:

– вступна (організаційна) частина може проходити в Meet, Zoom, Skype. Важливо, щоб діти були налаштовані: розгорнутий зошит, записана дата. Вітання відбувається помахом руки або усмішкою;

– перевірку засвоєних знань пропонується проводити у вигляді тестів у Google-формі або іншому тестовому сервісі. Завдання можуть бути відкритого, закритого тестового типу;

– актуалізацію опорних знань чи іншомовну мовленнєву зарядку доцільно проводити синхронно. У Google-формі створюється опитувальник: «Чим ми займалися минулого тижня?», «Розкажіть, що означає...» (сюди вписується важливе означення, на яке учні мають спиратися під час подальшої роботи) і обговорити це під час відеоконференції. У жодному випадку не рекомендується пропускати цей етап і відразу пояснювати нову тему;

– мотивація пізнавальної діяльності. З метою мотивації використовується дидактичний матеріал, який зацікавлює учнів (мультфільми, навчальні відео тощо). Наприклад, уривок мультфільму «Мадагаскар» для вивчення назв тварин іноземною мовою; відео «Казка про те, як утворилась буква «Я»» (1 клас). Під час вивчення «Казки про годинник» І. Калинця варто підготувати цікаві завдання про годинник (2 клас). Учні мають заповнити Google-форму із запитаннями щодо тексту, виконати вправи про годинник;

– динамічна пауза. Утримувати увагу школярів під час дистанційного навчання складно, тому варто змінювати форми навчальної діяльності; підготувати інтерактивні завдання; використовувати руханки. Дитина, яка більшу частину дня проводить біля екрана, рухатися має обов'язково. Тому треба дозволити учням самостійно обрати плейлист для динамічних пауз-руханок (список композицій учитель отримує заздалегідь, а потім щодня вмикає певний трек);

– рефлексія. На завершальному етапі онлайн уроку необхідно отримати зворотний зв'язок від учнів. Наприклад, на уроці позакласного читання під час обговорення історії «Врятоване життя» з «Книги Добра» Д. Веденєвої дітям пропонується скласти власне закінчення твору, розповісти його однокласникам в режимі онлайн, намалювати ілюстрацію до твору і продемонструвати її [Павлюк].

Вчителі зазначають, що під час дистанційного навчання зростає необхідність збільшення кількості творчих робіт. Педагогами апробовані нові види інтерактивних творчих завдань, зокрема створення буктрейлера – короткого відеоролика, кліпу за мотивами сюжету з метою заохочення до прочитання літературного твору (3–4 клас). Таке домашнє завдання зацікавлює дітей, сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок при застосуванні діяльнісного підходу в навчанні, зокрема здатності виділяти головне у прочитаному, усвідомлювати й аналізувати твір, висловлювати свою думку, проявляти креативність [Родюк 2019]. Наприклад, буктрейлер «Фантастичні пригоди» до уривку з повісті С. Дерманського «Пригоди вужа Ониська» (3 клас).

Широко використовується на онлайн уроках рідної та іноземної мови в початкових класах прийом сторітелінгу – складання захопливих розповідей і трансляція за їх допомогою необхідної інформації, наприклад, «Як Сонечко з Хмаринкою стали друзями». Специфічною ознакою вправи є вільний вибір змісту повідомлення, засобів для його створення, що зумовлені особистими інтересами учня [Sodomora 2021].

Педагоги-практики підкреслюють високу ефективність інтерактивних способів організації діяльності дітей в умовах дистанційного навчання з погляду впливу на емоційну, моти-

ваційну, когнітивну сфери учнів. В атмосфері емоційного співчуття й переживання словниковий запас учнів збагачується рідномовною та іншомовною лексикою; відбувається розвиток усного і писемного мовлення, ораторських і творчих здібностей; формуються комунікативні вміння і навички школярів.

Висновки. Аналіз педагогічного досвіду переконливо доводить, що дистанційне навчання базується на мобільному освітньому середовищі, забезпечує оптимальні умови для засвоєння знань, умінь і навичок учнями внаслідок кардинальної зміни діяльності педагогів і школярів. Учні є активними учасниками динамічного процесу навчання: усвідомлено ведуть діалог з педагогом та однокласниками, висловлюють свої думки, працюють у команді, формулюють висновки. Таким чином, використання цифрових ресурсів та інноваційних технологій навчання забезпечує продуктивне впровадження комунікативно-діяльнісного підходу до опанування предметів рідномовної та іншомовної освіти.

При цьому слід відзначити нову роль учителя початкової школи як наставника-консультанта, тьютора, координатора освітнього процесу, що постійно удосконалює свій фаховий рівень, підвищує творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF?lang=en#Text>.
3. Лавренюва Т. О. Проблеми формування комунікативної компетентності учнів початкової школи на уроках української мови в умовах дистанційного навчання. *На урок* : освітній портал. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-problemi-formuvannya-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-pochatkovo-shkoli-na-urokah-ukra-nsko-movi-v-umovah-distanciyno-osviti-204416.html>.
4. Мильруд Р. П., Максимова І. Р. Сучасні концептуальні принципи комунікативного навчання іноземних мов. *Іноземні мови в школі*. 2000. № 5. С. 17–21.
5. Павлюк Л. І., Яйко Н. І. Дистанційне навчання в 3–4 класах : інструкції, приклади уроків та комунікації з батьками. *Нова українська школа* : вебсайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/dystantsijne-navchannya-v-3-4-klasi-instruktsiyi-priklady-urokiv-ta-komunikatsiyi-z-batkamy/>.
6. Лотоцька А. В., Пасічник О. В. Організація дистанційного навчання в школі : методичні рекомендації. 2020. 71 с. *Міністерство освіти і науки України* : вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>.
7. Про організацію освітнього процесу в закладах освіти під час «жовтого» рівня епідемічної небезпеки : Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-487 від 22 вересня 2021 р. *Міністерство освіти і науки України* : вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-zakladah-osviti-pid-chas-zhovtogo-rivnya-epidemichnoyi-nebezpeki>.

8. Родюк Н. Ю., Голюк О. А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Педагогічні науки* : збірник наукових праць. 2019. № 3 (326). С. 64–74.

9. Методичні рекомендації щодо особливостей навчання учнів початкових класів в умовах дистанційного навчання / Л. П. Ткаченко, О. В. Романюк, А. О. Ткаченко, І. М. Дишлева. *Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»*. 2020. № 3–4 (233–234). С. 20–27. URL: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/IMZ-3-4-2020.pdf>.

10. Mastering listening comprehension at ESP classes using ted talks / I. Humeniuk, O. Kuntso, N. Popel, Y. Voloshchuk. *Advanced Education*. 2021. No. 8 (17). P. 27–34. URL: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.226733>.

11. Student storytelling for communication skill development online (In the time of covid-19 quarantine) / P. A. Sodomora, L. V. Gutor, V. A. Tryndiuk, S. I. Lobanova. *New Educational Review*. 2021. No. 63. P. 149–160. URL: <https://tner.polsl.pl/e63/a12.pdf>.

REFERENCES

1. Vashulenko, M.S. (2018) *Ukrayins'ka mova i movlennya v pochatkoviy shkoli* [Ukrainian language and speech in primary school]. Kyiv: Vydavnychyy Dim "Osvita". 400 p. [in Ukrainian].

2. Derzhavnyy standart pochatkovoyi osvity [State standard of primary education] *Official web-portal of the Parliament of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF?lang=en#Text>.

3. Lavrenova, T. *Problemy formuvannya komunikativnoyi kompetentnosti uchniv pochatkovoyi shkoly na urokakh ukrayins'koyi movy v umovakh dystantsiynoho navchannya* [Problems of formation of communicative competence of primary school students at Ukrainian language lessons in terms of distance learning]. Retrieved from: <https://naurok.com.ua/stattya-problemi-formuvannya-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-pochatkovo-shkoli-na-urokah-ukra-nsko-movi-v-umovah-distanciyno-osviti-204416.html> (accessed: 16 November 2020).

4. Milrud, R.P., Maksimova, I.R. (2000) Suchasni kontseptual'ni pryntsyipy komunikativnoho navchannya inozemnykh mov [Modern conceptual principles of communicative learning of foreign languages] *Inozemni movy v shkoli*. № 5. pp.17–21.

5. Pavlyuk, L., Yayko, N. *Dystantsiynе navchannya v 3–4 klasah : instruktsiyi, pryklady urokiv ta komunikatsiyi z bat'kamy* [Distance learning in grades 3–4: instructions, examples of lessons and communication with parents]. Retrieved from: <https://nus.org.ua/articles/dystantsijne-navchannya-v-3-4-klasi-instruktsiyi-pryklady-urokiv-ta-komunikatsiyi-z-batkamy/>.

6. Orhanizatsiya dystantsiynoho navchannya v shkoli : metodychni rekomendatsiyi [Organization of distance learning at school: guidelines]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodychni%20recomendazii/2020/metodychni%20recomendazii-dustanciynna%20osvita-2020.pdf>.

7. Pro orhanizatsiyu osvith'oho protsesu v zakladakh osvity pid chas "zhovtoho" rivnya epidemichnoyi nebezpeky [Organization of the educational process in educational institutions during the "yellow" level of epidemic danger] : letter of the Ministry of Education and Science № 1/9-487 dated 22.09.2021. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-zakladah-osviti-pid-chas-zhovtogo-rivnya-epidemichnoyi-nebezpeki>.

8. Rodyuk, N.Y., Holyuk, O.A. Shlyakhy efektyvnoho formuvannya dialohichnoho movlennya uchniv na urokakh navchannya hramoty [Ways of effective formation of dialogic speech of students in literacy lessons]. *Visnyk Luhans'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya : Pedagogichni nauky* : zb. nauk. pr. 2019. № 3 (326). Luhansk. pp. 64–74.

9. Tkachenko, L.P., Romanyuk, O.V., Tkachenko, A.O., Dyshleva, I.M. Metodychni rekomendatsiyi shchodo osoblyvostey navchannya uchniv pochatkovykh klasiv v umovakh dystantsiynoho navchannya. [Methodical recommendations on the peculiarities of teaching primary schoolchildren in distance learning] *Informatsiyno-metodychnyy zbirnyk: spetsializovane pedahohichne vydannya departamentu osvity i nauky Kyyivs'koyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi ta Komunal'noho navchal'noho zakladu Kyyivs'koyi oblasnoyi rady "Kyyivs'kyy oblasnyy instytut pislyadyplomnoyi osvity pedahohichnykh kadriv"*. 2020. № 3–4 (233–234). pp. 20–27 Retrieved from: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/IMZ-3-4-2020.pdf>.

10. Humeniuk, I., Kuntso, O., Popel, N., & Voloshchuk, Y. (2021). Mastering listening comprehension at esp classes using ted talks. *Advanced Education*, 8 (17), pp. 27–34. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.226733> Retrieved from: <http://ae.fl.kpi.ua/article/view/226733>.

11. Sodomora, P.A., Gutor, L.V., Tryndiuk, V.A., Lobanova, S.I. Student storytelling for communication skill development online (In the time of covid-19 quarantine). *New Educational Review* ; 63. pp. 149–160, 2021. Artigo em Inglês | Scopus | ID: covidwho- 1187185 Retrieved from: <https://tner.polsl.pl/e63/a12.pdf>.

N. S. DMYTRENKO

*Native Language Instructor,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council,
Lutsk, Ukraine
E-mail: nataliyadmytrenko000@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8614-7606>*

O. M. STOLIARCHUK

*Native Language Instructor,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council,
Lutsk, Ukraine
E-mail: olgastolarchuk546@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5778-1608>*

M. A. FEDORETS

*Foreign Language and Methodology Instructor,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council,
Lutsk, Ukraine
E-mail: mfedoretc@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2990-4340>*

**FORMATION OF THE PRIMARY SCHOOLCHILDREN’S COMMUNICATIVE
COMPETENCE AT THE LESSONS OF LINGUISTIC AND LITERATURE
EDUCATIONAL BRANCH IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING**

Within the new paradigm of the educational system of Ukraine, it is determined that the main tasks of the activities of the subjects of the educational process are the formation of key and subject competencies of schoolchildren. Modern learning technologies should have competitive oriented means and methods of their usage, as their tools, aimed at creating vital abilities and skills.

The article is devoted to one of the essential issues of the organization of the primary school educational process in Ukraine, namely the peculiarities of the formation of schoolchildren’s communicative competence at the lessons of literacy (1st grade), Ukrainian language and Reading (2–4 grades) and Foreign Language (1–4 grades) in terms of distance learning due to the coronavirus pandemic.

In the article the analysis and the summarizing of the practical experience of the primary school specialists are done in terms of the formation of key and subject competencies in the conditions of distance learning of the participants in the educational process on the one hand, and the creation of the mobile educational environment during quarantine restrictions on the other hand. Also, we suggest the newly designed methodological tools for providing effective teaching primary schoolchildren at the lessons of linguistic and literature educational branch in general, and communicative (native and foreign) competencies in particular.

The article offers a list of digital resources, modern pedagogical technologies, methods, teaching and assessment tools, the peculiarities of planning and conducting online lessons, which allow organizing the educational process effectively in the conditions of a pandemic. The authors pay special attention to the radical change in the activities of teachers and students, caused by the active usage of digital resources and innovative educational technologies in distance learning conditions.

In the offline mode, the way of learning, knowledge transferring and acquisition of the vital skills is planned and managed by the teacher directly and the results of schoolchildren’s success depend on him. In the mode of online education, the role of the student becomes of paramount importance, because the independence, and hence: autonomy, self-regulation of educational activities prevail here.

The teacher, conducting the subjects from linguistic and literature educational branch, performs the functions of a mentor-consultant, tutor, coordinator of cognitive activity, and students become active participants in the dynamic learning process, which provides a productive implementation of communicative approach to mastering subject knowledge and skills.

Key words: communicative competence, innovative learning technologies, distance learning, digital resources, subject of the educational process, language and literature education, native and foreign language education.